

összesíthető adatokat. Néhány példát említünk. Az állományról szólva, van ahol a művet, van ahol a kötetet tekintik egységnek. A periódikákat hol évfolyam, hol kötet szerint tartják nyilván. A csonka évfolyamokat egyes helyeken beszámítják a statisztikába, másutt nem. A mikrofilmeket is különbözőképpen tartják nyilván.

Az Országos Könyvtárügyi Tanács Statisztikai Munkabizottsága első lépésként kérdőívet dolgozott ki. Ezen meghatározták a legfőbb adatokat, amelyeket a könyvtáraknak már az 1961. évre vonatkozó egységes fogalmak szerint kell megadniuk. Az ellenőrök tapasztalata szerint a meghatározott adatokat a könyvtárak túlnyomó része meg tudja adni, a többieknek pedig haladéktalanul ki kell építeniük az éves kérdőívek kitöltését lehetővé tevő belső statisztikát. Azonban lényegesen segítené a munkát a tudományos- és szakkönyvtárak egységes bizonylatainak megtervezése és közreadása is. Az adatgyűjtő lapokat a hálózati központok dolgozzák fel, és ezeknek — a szükséglethez mérten — joguk van a felsoroltakon kívül további kérdések feltevésére.

Az ismertetett módon az eddigieken kívül még több ezer könyvtár munkájáról és fejlődéséről kapunk évente egyszer képet, s ezek az adatok országosan összehasonlíthatóak lesznek. Elég nagy nehézséget okoz azonban, hogy több hálózati központ inkább csak névleg létezik, és jelenleg képtelen ellátni az adatfelvétel megszervezésének nem könnyű munkáját. Remélhető, hogy ezek a hálózatok is egyre inkább megerősödnek, célszerű volna azonban, ha már ezt megelőzően valamelyik központi könyvtári szerv — esetleg a *Könyvtártudományi és Módszertani Központ* — ezeken a területeken is biztosítaná az adatgyűjtést. A rendszeres statisztikai felmérés egyik alapja lehetne a ma még nem működő hálózatok fokozatos megszilárdításának, hiszen igen bajos a szervező és irányító munka a terület alapos ismerete nélkül. Átfogó képet viszont csak a számok adnak.

*

Az eddigieket összefoglalva jogosan mondhatjuk el, hogy az utóbbi évtizedben sok eredményt értünk el a könyvtári statisztika területén, és itt még további fejlődés várható. A könyvtárosok tekintélyes hányada nemcsak a táblázatok összeállítására képes, de beszélgetni is tudja a számokat. Ilyen körülmények között az adatok finomítása, a nem lényegtelen részletek vizsgálata a további feladat. Céljaink megvalósítására azonban alkalmatlanok a szokványos módszerek, reprezentatív adatgyűjtések sorozatára van szükség.

Szabó András Endre

Egy érdekes könyvbarát mozgalom

Feodoszj Szahno, nyugdíjas (Nedrigajlov, Ukrán SZSZK) levelet írt A Könyvtáros szerkesztőségéhez és ebben egy újfajta könyvbarát-mozgalomról, a mozgalom eddig elért sikereiről és visszhangjáról számol be.

Az ukrajnai Nedrigajlov község lakosai által 1961-ben kezdeményezett mozgalom lényege az, hogy önkéntességi alapon hozzáférhetővé tették a lakosok magánkönyvtárát a nagyközönség számára. Ennek gyakorlati megvalósítása úgy történt, hogy azok a magánkönyvtár-tulajdonosok, akik a köz javára hozzáférhetővé kívánták tenni könyveiket, sajátmaguk, vagy a helybeli állami, illetve szakszervezeti könyvtár dolgozójának segítségével katalóguscédulákat készítettek minden egyes könyvről, feltüntetve a szerző nevét, a mű címét, a tulajdonos nevét, lakcímét, illetve hivatali címét. Az így összegyűjtött katalóguscédulákból a helybeli könyvtár katalógust szerkesztett, és azt olvasói rendelkezésére bocsátotta. A lakosság ezeket a központi katalógusokat „a könyvek kommunista használatát szolgáló kartotékoknak” nevezte el. A kölcsönzés a háznál történik egymásközötti megállapodás szerinti határidőre.

A nedrigajloviak kezdeményezését csakhamar mások is követték és sikerrel alkalmazták. A mozgalomról beszámoltak a központi lapok is, így például az Izvesztyija 1961. nov. 15-én, a Literaturnaja Gazeta 1962. jan. 13-án, több mint száz író pedig levélben fejezte ki helyeslését, és ígerte meg a mozgalom támogatását.